

Srednja Evropa

- imenovana tudi celinska Evropa (položaj, prometna prehodnost, celinsko podnebje!)
- gospodarske razlike med zahodom in vzhodom (socializem – Sovjetska zveza, Jugoslavija – težka industrija prizadela okolje, nekonkurenčne na Z)
- Pokrajinske enote: 1. Nemško- poljsko nižavje (1200km)
2. hercinska Sredogorja in planote
3. mladonagubane Alpe, Karpati
- Države:
 - Nemčija – Berlin
 - Švica – Bern
 - Avstrija – Dunaj
 - Liechtenstein –Vaduz
 - Češka – Praga
 - Slovaška – Bratislava
 - Madžarska – Budimpešta
 - Poljska – Varšava
 - Slovenija – Ljubljana

NEMŠKO-POLJSKO NIŽAVJE

- a) Zgradba površja in relief
 - nasuto nižavje – od Belgije, Nizozemske do Nemčije, Poljske ter od S in Baltskega morja do hercinskega sredogorja (J)
 - S: morske in rečne naplavine se menjavajo z glacialnimi in fluvioglacialnimi nanosi (pleistocenska kontinentalna poledenitev)
 - Z: obalne sipine → osušene rodovitne morske naplavine; estuarji (Ems, Vezera, Laba, Odra → pristanišča)
 - J: pas nižjega mokrotnega šotnega zemljišča; travnato →živinoreja pas sušnejših peščenih usedlin
 - V od Labe: za obrežnimi sipinami (lagune) je ozek pas morskih usedlin sledi pa širok pas površja z morenskimi in peščenim nanosi
 - Puste resave, borovi gozdovi, ledeniška jezera, zamočvirjene globeli: Mecklenburško, Pomorjansko, Mazursko pojezerje
 - Južneje: Z → V: Pradoline, rečne doline ob južnem robu ledenih mas v plesitocenu (Berlinsko-Varšavska, Magdeburško-Vroclavska)
 - Reke iz sredogorij: rodovitni nanosi - tudi puhlica (pod njimi nafta, zem. plin, rjavi premog, lignit) → najbolj rodovitna območja
- b) Podnebje
 - Oceanski vpliv (slabi proti V)
 - T morja: pozimi višje in poleti nižje kot v notranjosti
 - Količina padavin se zmanjšuje proti notranjosti
- c) Onesnaževanje voda
 - Kanali, reke → gospodarska, naselitvena območja →onesnaženje
 - Jezera, talna voda, itd. →vodni promet, intenzivno kmetijstvo(gnojila, zaščitna sredstva →
 - Onesnaženost se poveča ob nizkem vodostaju v spodnjih tokovih rek (Odra, Laba, Vezera)

Srednja Evropa

- V: premalo kapitala in ekološke zavesti → malo čistilnih naprav
- REN: 1300km, tovor 10 mio ton na 10.000 ladij; stekanje odpadnih voda iz naseljenega območja (20 mio ljudi) in industrijskega območja (50 mio preb.)
 - najbolj ekološko obremenjena reka

SREDOGORJA IN NIZKE PLANOTE SREDNJE EVROPE

a) Površje:

- Hercinsko sredogorje: Srednja, J Nemčija, Češka, JZ Poljska
- Vogezi, Schwarzwald, Ardeni, Porenje, Polabje, zgornje porečje Visle
- Magmatske, metamorfne kamnine (karbon – morski zalivi zapustili črni premog – industrijska revolucija), čez to se usedejo mezozojski peščenjaki
- alpidiska orogeneza → razkosanje v grude, kotline in tektonske jarke
- Z: grudasto gorovje, ki se znižuje od Vogezov in Schwarzwalda ter od
- Bavarske planote proti S (nahajališča črnega in rjavega premoga – Posarje, Porenje, Porurje)
- Tektonsko delovanje v terciarju: magmatske kamnine (Fe) – industrializacija; Eifel, Vogelsberg (vulkani)
- Rečne doline: rodovitni fluvioglacialni (J) in peščeni (S) sedimenti, publici v kotlinah (intenzivno poljedelstvo); vplivi sredozemskega podnebja na Z po rekah (Rona, Saona) omogočili intenzivno vinogradništvo
- Bavarska, Češko-Moravska planota: hmelj
- Češki masiv s Češkomoravsko planoto (V od Labe): obrobje 1500m, nižina o Labi, ostalo planotasto, na Moravskem tudi kraško; kotline – poljedelstvo, premog, nekovinske rude, termalni izviri; Rudne gore – gozdnate, rudonosne; Poljska (Fe), Šlezija (črni premog)

d) Gospodarski pomen Renske doline

- hrbtnica Porenju (območje z veliko koncentracijo prometa, gospodarstva in poselitve)
- evropska vodna pot (od S morja do Strassbourga, po kanalu do Basla)
- pristanišče Rotterdam: nafta
- železnice, ceste (S proti J)
- središča ob stiku Renske s stranskimi dolinami, Frankfurtska kotlina, S rob Porenja
- Zgornje Porenje (med Baslom in Frankfurtsko kotlinjo), Renska dolina: renski tektonski jarek; ponekod ozka: prostor le za železnico in cesto, zato gradili terasaste vinograde (turizem), vinogradi – stranska dolina Mozela

e) Plovna pot Ren-Maina-Donava

- 1992: 3500km od S morja do Črnega (preko kanala Ren, Maine in Donave)

ALPE

a) Geološka zgradba in površje

- Mladonagubano gorstvo (1300km dolgi lok od Genovskega zaliva do Panonske kotline)
- Jedro: metamorne in magmatske kamnine
Južno in severno obdajajo debele plasti mezozojskih apnencev in dolomitov
Zunanji rob: flišne kamnine

Srednja Evropa

- Delimo na Zahodne in Vzhodne Alpe (meja med Bodenskim in Komskim jezerom)
- Zahodne Alpe: ožje, 1000m višje, bolj zapleteno zgrajene, krajše, ožje vijugave prečne doline, podolje ob tektonski brazdi (reke Isera, Rona, Ren)
- Vzhodne Alpe: širše, bolj enostavno zgrajene, proti V se polagoma znižujejo
- Tektonske enote → vzporedni pasovi (med njimi široke doline rek Inna, Ennsa, Mure, Zilje); boljša prehodnost V-Z
- Predeli:
 - zakraseli apnenčasti masiv Severnih Apneniških Alp
 - Centralne Alpe (metamorfne k.)
 - proti vzhodu: terciarne gorice (obdajajo Dunajsko, Graško kotlino) in Podravje
 - proti J: Južne apneniške Alpe (Dolomiti-Dinaridi)
- Dolina Mure: Fe, Mg in druge rude
- Pleistocenska poledenitev: led sega do 1300m, ledeniki pa daleč v doline, ravnine; južno obrobje (pri nas): dravski, savski, bohinjski in soški ledenik; preoblikovali gore (priostrili in obrusili), poglobili in razširili doline, ustvarili jezera, brzice slapove => razvoj HE, turizem

b) Klimatske in hidrografske razmere

- Padavine naraščajo z n.v., odvisno od lege glede na vlažne vetrove
- JV-zelo namočen (vlažni JZ vetrovi z Jadrana)
- Karnijske Alpe: 3500mm, porečje Soče: 3000mm, Švicarske Alpe: malo manj, večina Alp: 1200-1600mm, predalpski predeli: 800-1500mm
- Visok odtočni količnik (strm, visok svet) – 60% vode odteče; največ pri vodotokih, ki dobivajo vodo iz ledenikov
- Alpske reke: pozimi nizka voda, poleti visoka; snežni in ledeniški režim izstopata v višjih legah, v nižjih je dežni (predalpski svet); kombinirani režimi!
- Vpliv na razvoj obrti, industrije (HE, namakanje, oskrba prebivalstva)

Nemčija

a) Združitev države in problemi

- L. 1990: združitev ZRN (Zvezna republika Nemčija) in NDR (Nemška demokratična republika) v Zvezno republiko Nemčijo (16 zveznih dežel)
- Rešeno nemško vprašanje (začetek: popolna kapitulacija Nemčije)
- Po vojni zasedle sovjetske (NDR: Berlin - socializem), britanske, ameriške in francoske sile (ZRN: Bonn); razdeljen tudi Berlin (manjši Z in večji V del)
- L. 1961 zgradili Berlinski zid, porušen 1989
- ZRN: kapitalistično tržno gospodarstvo => napredek; NDR: zaostajala
- Obnova, prestrukturiranje, zastarele in škodljive industrije, denacionalizacija, reprivatizacija in nova organizacija kmetijstva, gradnja cest, infrastruktura, izobraževanje

b) Prebivalstvo

- Večina Nemcev, 100 000 Lužiških Srbov (središče: Bautzen), zdomci (gozdarstvo, industrija, rudarstvo)
- 2. svetovna vojna: uničevanje nenemških ras, protinacistov, vojne izgube; selitve iz V v Z Nemčijo
- Z dežele: med najgosteje naseljenimi v Evropi, prebivalstvo narašča (priseljavanje)

Srednja Evropa

- Naravni prirastek: -1,4‰ (l. 1995) => staranje prebivalstva, boljši naravni prirastek zaradi priseljencev (tujci imajo pozitiven naravni prirastek)
- c) Priselitvena država
- Gospodarski vzroki
 - 2,6 mio tujcev (l.1973) => omejili priseljevanje (gospodarska recesija, avtomatizacija, racionalizacija, mehanizacija)
 - 7,9 mio tujcev (l.1995): 7,4% preb.
 - 40 000 Slovencev dela (skupaj 60 000 – družine)
 - po odprtju meja: V Nemčija (sto tisoč ljudi), V, JV Evropa (SZ, Poljska, Romunija, ...)
 - zgoščevanje prebivalstva na gospodarsko razvitih območjih
 - Mesta: 86% (Z), 78% (V)
 - Berlin – prestolnica, 3,4 mio prebivalcev
 - Hamburg – največje nemško pristanišče
 - München – gl. mesto Bavarske, trgovsko, poslovno, industrijsko središče
 - Frankfurt – bančno, poslovno, sejensko, telekomunikacijsko, prometno sred.
 - Düsseldorf
 - Stuttgart
 - Essen
 - Dortmund
 - V vzhodnih deželah so zelo zaostala
- d) Razvoj gospodarstva
- Visoko razvita država (tretja gospodarska velesila, med prvimi v industriji)
 - Razlike med Z in V (Z: postindustrijski družbeno ekonomski razvoj, V: industrijska dežela)
 - Monopolistični kapital in težka industrija osredotočena v Porurju in Porenju
 - Z-nemška industrija: nemški + ameriški kapital => obnova + razvoj; največja proizvajalka jekla, železa, avtomobilov v Evropi (l.1981) in uspešna zunanja trgovina (več izvoza kot uvoza)
 - NDR: agrarna na S in industrializirana na J, poddržavljanje industrije, rudarstva, financ in zemljiške posesti veleposestnikov – junkerjev, centralistično plansko gospodarstvo, lignit, rjavi premog, domače surovine => energetska osnova, razvoj metalurške in strojne ind. – temelj industrializacije; pomanjkanje investicij => zastarela industrija, majhna produktivnost; zunanja trgovina na vzhodnih trgih; po združitvi se je zmanjšala proizvodnja (odhajanje kvalificirane delovne sile na Z), veliko brezposelnih
- e) Energija
- Črni premog (Porurje, Posarje) – kakovost, prometna lega (ob Renu) => osnova industrijske revolucije
 - ZRN: letni izkop nazaduje na računa cenejše nafte in drugih virov E (jedrska, zemeljski plin)
 - Največ el. E daje 20 JE (25 067 MW); zem. plin (domači, ruski) in uvožena nafta => ogrevanje in pogon
 - NDR: rjavi premog! -> iz SZ uvoz cenejše nafte -> naftna kriza (vrnitev k rjavemu premogu); l.1990 dajal ¾ el. E; uvoz E
 - Premog kopljejo na J (1-5% žvepla, 6-15% pepela, 18% katrana)=>ekološka katastrofa! (uničili velike površine, onesnaženo ozračje)

Srednja Evropa

- Po združitvi: zmanjšujejo porabo E (prestrukturiranje gospodarstva, zapiranje TE, uvoz el. E iz Z, preurejanje TE na črni premog iz Z)
- f) Industrija
 - Črna metalurgija (industrializacija), Porurje, Porenje, na Saškem
 - **Avtomobilska, kemična** (ob Renu), **kovinska**, elektrotehnična, **elektronska, strojna**, JEKLO!!! (ZRN: 2.v Evropi)
 - Železarstvo, jeklarstvo (problemi: okolje, zmanjšana poraba koksa, prevozni stroški za Fe-rudo zaradi uvoza) => obrati k obali in Renu
 - Avtomobilska industrija (3. na svetu) – polovica v izvoz
 - NDR: lastna E, Fe-ruda (SZ), koks (P, CZ) => črna metalurgija+kemična+TE =>OKOLJE; razvite finomehanična, strojna, elektrotehnična, tekstilna ind.
 - Novejši razvoj hitrejši na S in V => polistrukturna ind.
 - Zapiranje TE, metalurških, kemičnih obratov na V(zastarelost, majhna produktivnost, neustrezna proizvodnja, nekonkurenčnost, ekologija)
- g) Porurje – preobrazba industrijske pokrajine
 - Najmočnejše premogovniško-industrijsko-železarsko območje v Evropi
 - Onesnažena klasična industrijska pokrajina (monostrukturalna industrija)-5,8 mio preb.
 - Cenejša nafta=> rudarstvo se seli na S (globlja izkopavanja – dražje)=> kriza premogovništva
 - Kriza železarstva: ugašanje plavžev, zapiranje železarn, TE, manjša izkoriščenost preostalih obratov (za polovico)
 - Danes: raznovrstna industrija (pestrejša delovna mesta, več žensk, manjša onesnaženost), terciarne dejavnosti!; odprava meje, Berlin=> hitrejši razvoj Porurja

Poljska

- a) Prebivalstvo in spremembe
 - 2. svet. vojna, spremembe meja: **pred vojno** (32 mio ljudi – 2 mio Židov, več mio Nemcev na Z), **med vojno** (izguba 6 mio Poljakov in Židov, 14 mio preselilo, zaradi spremembe meja izgubijo 0,5 mio Ukrajincev, Belorusov, Litvancev, vrne se 2 mio Poljakov iz Z, iz Z se izseli 3 mio Nemcev, tja se preselijo Poljaki), **po vojni** (izseljevanje zaradi neugodnega gospodarstva v ZRN)
 - visok naravni prirastek: preb. naraščalo kljub izseljevanju (najvišji v Evropi); l.1997 se je zmanjšal na 0,0%
 - največja gostota na industrijskih območjih (gornja Šlezija, Krakov, Dolnja Šlezija, Varšava), najmanjša pa na SZ delu
- b) Kmetijstvo
 - Gospodarstvo plansko in centralistično vodeno (vpliv SZ)=>nazadovanje
 - Kmetijstvo prizadeto od deagrarizacije
 - Predeli: S – nizko pribaltsko obrežje in razgibano pojezerje
Osrednji del – Velikopoljsko nižavje
J – Karpati (2000m)
 - Le manjši del podržavljen (l.1990: 72% zasebna last, 18 % državna, 10% združno)
 - Z, S (Prusija): kmetijstvo razvito, večja, bolje opremljena posestva, polovica zemlje podržavljene, razdeljene priseljencem iz V

Srednja Evropa

- Osrednji, V, JV: kmetijstvo slabše razvito, kmetije manjše, razdrobljene, donosi slabši, agrarna prenaseljenost
 - Lublinsko obm., Podkarpate: puhlični predeli, ugodnejše stanje, v zasebni lasti do 95% zemljišč
 - 6% družbenega proizvoda, zaposluje ¼ aktivnega prebivalstva
 - velik del pridelka v izvoz na Z
 - ½ zemljišč = njiv, ½ posejanih z žitaricami
 - rž (2.mesto na svetu), oves (4.), krompir (3.), sladkorna pesa, oljna repica
 - govedoreja!, svinjereja!
 - Okolica mest, Podkarpate: intenzivna pridelava vrtnin, steklenjaki (Varšava)
 - Problemi: zaostalost, preskromna mehanizacija => potrebujejo veliko del. sile, ki je ni (večja posestva na S)
 - Prebivalstvo se zaposluje v industriji (opustitev kmetijstva)=>opuščena, neobdelana kvalitetna posestva
- c) Industrija
- Črni premog, Fe-ruda =>socializem: razvoj težke industrije, premogovništvo, železarstvo
 - Naslon na domače surovine, zunanja trgovina v V-evropskih državah, razvoj novih območij ob starih
 - Gornješlezjsko industrijsko območje: najstarejše v Evropi, Fe, Zn, Pb, Ag, črni premog (rudniki, premogovnik), gonilo socialistične urbanizacije, izgradnja TE, železarn, jeklarn, metalurški obrati;
 - Staro industrijsko območje: velika gostota prebivalstva, stanovanjski predeli se prepletajo z ind. obrati (slaba oskrba, stare stavbe, malo zelenih in rekreacijskih površin), malo delovnih mest za ženske, drugih industrij, prevladujejo velika podjetja, prizadeto okolje
 - Eno najbolj onesnaženih območij: jalovina, opuščeni rudniški jaški in izkopane jame, gramoznice in drugi ostanki
 - Rešitev: prestrukturiranje, modernizacija, razvijanje servisnih dejavnosti
 - Potrebne velike investicije; spremlja pa ga velika brezposelnost, odseljevanje prebivalstva => počasen proces

Češka

- a) Značilnosti
- 1.1.1993: samostojna država (Češka in Moravska)
 - razlike s Slovaško: gospodarska razvitost, prebivalstveni razvoj in sestava, naravno okolje
 - do 1. svet. vojne pod Avstrijo=> industrijska revolucija (med najbolj razvitimi deželami Srednje Evrope)
- b) Prebivalstvo
- 10,4 mio prebivalcev (94% Čehov, 4,1% Slovakov)
 - z obmejnih območij se izseli 3mio Nemcev, priselijo se Čehi + odseljevanje s podeželja (90% zemlje podržavljene) => razlike v gostoti poselitve
- c) Gospodarstvo
- Češko-Moravska planota (stara kristalinska osnova)

Srednja Evropa

- SZ del (ožja Češka): 200-250m visoka kotlina obdana z visokimi gozdnatimi sredogorji (do 1500m)
- Večja nižina ob Labi, ki odteka proti S
- Rob kotline: Fe-ruda, črni premog (Kladno, Plzen)
- Kotline ob tektonski črti po rudogorjem: toplice, slatine (letovišča Karlovy Vary, Marianske Lazne)
- Pod sedimenti se nahaja lignit in rjavi premog => razvoj črne metalurgije in kovinske industrije; premog izvažajo na Bavarsko
- Srednja Češka: strojna industrija
 - Praga (strojna elektrotehnična, tekstilna) – 1,2 mio preb., turistično mesto
 - Kladno (središče strojne ind.)
 - Mladi Bolesavi (Škoda)
 - Plzen (avtomobilska, strojna, pivovarne)
- S: kemična, keramično-steklarska, tekstilna ind.
- Moravska (Morava: pritok Donave): nižja široko odprta proti J, na S sega še v Šlezijo (povirje Odre) – Moravska Šlezija=> črni premog (metalurško središče Ostrava)
 - Brno (strojna, elektrotehnična, tekstilna)
 - Zlin (obutvena)
- Degradacija okolja: 34% gozdov prizadetih, območja izkoriščanja rjavega premoga v Češki kolini, starejše črne metalurgije v Ostravi in druga

Slovaška

a) Značilnosti

- Mladonagubano gorstvo Karpati (najvišje visoke Tatere se znižujejo v pasovih sredogorij in vmesnih dolin)
- J: obrobje Panonske kotline
- Slovaško rudogorje (Cu, Fe, idr.)
- Kot del Ogrske v svojem razvoju zelo zaostajala=>manj industrializirana
- Kmetijstvo: ravnina ob Donavi (pšenica), gričevnato obrobje (sadjarstvo, vinogradništvo), višje ležeče doline in kotline (živinoreja)
- Po vojni – novejša industrializacija (Bratislava – 435 000 preb., naftno pristanišče ob Donavi, naftovod iz SZ, petrokemična, strojna, prehrabena; Košice na V – uvožena Fe ruda iz SZ => zgradili metalurški kombinat

Švica

a) Splošna oznaka

- Švicarska konfederacija (26 kantonov)
- Položaj v osrčju Alp=> nevtralnost v vojnah=> varnost vlaganja kapitala
- Nemoteno razvijanje gospodarstva, prometni položaj!, turizem
- gosto poseljena, 1.na svetu po BDP

b) Poselitev in jezikovno-narodnostna sestava

- Jezikovno-narodnostna pestrost (65% nemško, 18% francosko, 10% italijansko, 1% retoromansko (dolina Inna, doline pod gorovjem Adula) => 4 državni jeziki, uradni le prvi trije, v kantonu Graubunden tudi retoromanski
- Tujcev 16% (Italijani↑, nemško, retoromansko↓)

Srednja Evropa

- Neenakomerno poseljena (najgosteje: švicarska planota, dolini Rone, Rena) => industrijska in turistična središča => priseljevanje iz gora
 - 67% urbaniziranost (52% v SLO); največ na planoti (vsa največja mesta – Bern-glavno mesto, Zürich-industrijsko središče – razen Basla)
- c) Prometna prehodnost
- Pomembni prehodi prek Alp (prelazi), železnica => razvoj gospodarstva
 - Odvisna od uvoza surovin in izvoza izdelkov => gradnja prometnega omrežja na švicarski planoti in v dolinah
 - Najgostejše in najbolj elektrificirano železniško omrežje v Evropi (ekološko in ekonomsko ugodnejši transport tovora)
 - Prehodi:
 - Šentgotthardski (cestni, železniški): Nemčija-Italija
 - Simplonski (20km): s Francijo (dolina Wallis, Ženevsko jezero)
 - Prelaz Veliki Sv. Bernard
 - Preval Arlberg: povezava proti V – najkrajša pot: Podonavje-Atlantska Evropa
 - Basel: železniška, cestna, vodna povezava z Z
 - Podolžna prometna os (povezuje med seboj vsa večja švicarska mesta na S in SZ)
- d) Razvito gospodarstvo
- Terciarni dejavnosti (banke)
 - Industrija: manjši obrati na planoti in v dolinah; malo surovin (razvoj skupaj s kmetijstvom – obrti, industrija, tekstilni obrati, urarstvo)
 - ¾ el. E dajejo HE v dolinah ob Renu in Aare
 - strojna, elektrotehnična, kemična ind.
 - velik del v izvoz, 90% ur v izvoz=> urarstvo deloma nazaduje, zato so jo nadomestili s finomehnično industrijo
- e) Turizem
- 6. v Evropi po dohodku iz turizma, med prvimi po njegovem deležu v narodnem dohodku
 - letovišča, zdravilišča, smučarska središča, počitniška bivališča (ponekod 10-krat več kot stanovanj domačega prebivalstva) – 20% v lasti tujcev od 2 mio stanovanj
 - nekatera območja odvisna od turizma
 - problemi: opuščanje kmetijskih površin, zaraščanje, erozija, pozidava najboljših zemljišč, naraščanje cen zemljišča, ki si jih lahko privoščijo le tujci

Avstrija

- a) Nastanek današnje države
- 8 zveznih dežel + Dunaj
 - Koroška priključena po plebiscitu
- b) Alpska država
- V Alpe, obrobje Panonske kotline
 - S: S-apneniške Alpe;
 - sredina, J: Osrednje Alpe (najvišje v Visokih Turah, proti V Nizke Ture, Noriške Alpe (Svinja, Golica);
 - Južne Apneniške Alpe (loči ju dravska gorska skupina – Ziljske, Karnijske Alpe, Karavanke)

Srednja Evropa

- Podolžne, prečne doline (ozke); širše le doline rek Inna, Ennsa, Mure, Drave z Ziljo (več prostora za poselitev, gospodarstvo, promet)
 - Ravni svet le v Celovški kotlini (jezera, morene, ledeniški ostanki) => turizem
 - Terciarno gričevje (Panonsko obrobje) v Dunajski kotlini, na Gradiščanskem in na Štajerskem
 - Podonavje (S)- ravnina, gričevnat svet avstrijskega podgorja, ki se dviga v hercinsko sredogorje
- c) Demografske značilnosti
- Redkeje poseljena od evropskega povprečja (hriboviti svet => neenakomerno naseljena); gosteje na V, Podonavju, redkeje v hribovitem svetu (Koroška, Salzburška, Tirolska, Vorarlberg, Zg. Štajerska – omejena na doline in kotline)
 - 50 000 – 60 000 slovensko govorečega (J Koroška, Štajerska); prej je bilo večje slovensko etnično ozemlje (imena krajev)
 - boljše stanje Slovencev po 2. svet. vojni (vključitev v gospodarsko življenje, turizem, izobraženost, aktivnosti, slovenske organizacije, kultura, povezovanje s Slovenijo)
 - 8 mio prebivalcev (počasi narašča na račun priseljencev – predvsem v mestih)
 - selitve iz Z na V => naraščanje preb. na V, zadnjih 20 let obratno (podpora pri ohranjanju poselitve v hribovitih predelih – gradnja cest, delovna mesta, ...)
 - 1/5 živi na Dunaju – prestolnica (AO), upravno-politično, poslovno, trgovsko, izobraževalno in turistično središče
- d) Gospodarstvo
- Lastne surovine (voda, les, gradbeni material, Fe-ruda)
 - Kmetijstvo ne zadošča=> uvažanje hrane, nafte, premoga
 - Vpliv EU (po l.1995)
 - Kmetijstvo nazadovalo: daje veliko pridelka (modernizacija) – 2% družbenega proizvoda, 6% kmet. preb.
 - Obdelovalne površine na Panonskem obrobju, Gradiščansko: sadovnjaki, vinogradi
 - Gorske kmetije usmerjene v subvencionirano živinorejo, turizem, zaposleni tudi drugje; čistih kmetij je vedno manj
 - Manjše kmetije propadajo, večje se povečujejo
 - Železarstvo, lesna, tekstilna ob lokalnih surovinah v dolinah
 - Težišče industrije na alpskem obrobju, k izhodu iz širokih dolin, v bližino E, delovne sile in potrošniških središč
 - Energetske vire uvažajo
 - Izkoriščanje vodne E na Dravi, rekah, umetnih jezerih
 - Turizem: $\frac{3}{4}$ turističnih nočitev ustvarijo tuji turisti; gradnja infrastrukture=>povečanje turizma v visokogorskem svetu tudi pozimi
 - Koroška (jezera), Dunajska kotlina, Dunaj (kulturno-umetnostni spomeniki), Salzburg (glasba), Innsbruck (olimpijski)
 - Tranzitni turizem proti J Evropi
- e) Tranzitna prometna dežela
- Podobno kot Švica v Z Alpah ima Avstrija v V Alpah (predori – pomembna SLO)
 - Železniške, cestne povezave S od Alp proti Sredozemlju
 - Velik pomen v Z-V smeri
 - Brennerska avtocesta proti Italiji
 - Dunaj: križišče poti, plovna pot po Donavi

Madžarska

a) Prebivalstvo

- 90% Madžarov, 2,3% Nemcev, 1% Slovakov, Romuni, Hrvati, Romi, Slovenci
- Porabje: 3000 slovensko govorečega prebivalstva; gospodarska zaostalost in odročnost => selitev v Monošter; zmanjševanje in staranje preb., pouk in bogoslužja v madžarščini, mejni prehod pri Martinju in Gornjem Seniku
- 10 mio, počasna rast, negativni naravni prirastek
- skoraj 100% kolektivizacija => selitev v mesta in industrijska središča
- priseljevanje v Budimpešto (1/4 vsega preb.), zaradi negativnega prirastka se je zmanjšalo za pribl. 40 000 oseb
- Budimpešta: prometne poti iz Z in S Evrope proti J Evropi; iz Italije preko Slovenije v Ukrajino, Belorusijo in Rusijo => hiter razvoj

b) Kmetijstvo

- Na poti v tržno gospodarstvo
- Prej kolektivizacija 95% površin, vendar še vedno ostali lastniki
- L. 1983: 4% kolektiviziranega zemljišča so lastniki državna posestva, 55% zadruga, 41% mali posestniki (opuščali kmetijstvo)
- Porabje nikoli kolektivizirano (neugodni pogoji)
- Denacionalizacija in kolektivizacija => problemi z obdelavo (nezainteresiranost)
- Vračanje zemlje => razdrobitev zaokroženih kompleksov, slabše obdelovanje, opuščanje kmetijskih zemljišč
- Zato kmetje povečajo zemljišča na nekaj 10ha, ostalo v zadružno kmetovanje
- 8% BDP, 70% kmetijske zemlje, zemlja kvalitetna razen v hribovjih, gričevjih in širokih aluvialnih ravninah Donave in Tise s pritoki
- celinsko podnebje (500mm) => pšenica, koruza, sončnice, sladkorna pesa